

Yttrande

Dnr 20KS306-15
2020-10-30

Kommunstyrelsen

Martin Svaleryd
Ekonomidirektör

Yttrande - Remiss - Betänkandet Kontroll för ökad tilltro – en ny myndighet för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen SOU 2020:35

Ert diarienummer: Fi2020/02668/BATOT

Beskrivning av ärendet

Finansdepartementet har gett Gävle kommun möjlighet att yttra sig över remissen gällande Betänkande Kontroll för ökad tilltro – En ny myndighet för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen (SOU 2020:35). Kommunstyrelsen har begärt yttrande från Valfärd Gävles tre nämnder. Remissvar skall lämnas senast 30 oktober 2020.

Yttrande

- Gävle kommun tillstyrker utredningens förslag om införande av en ny myndighet, Myndigheten för utbetalningskontroll, samt införande av system med transaktionskonto för utbetalningar.
- Gävle kommun anser att införandet av utredningens förslag även skulle vara ett steg till att bättre förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar inom välfärdssystemen där kommuner är betalaren.
- Gävle kommun anser att fortsatt utredningsarbete särskilt skall behandla begränsningar med nuvarande sekretessregler.
- Gävle kommun anser att om kommuner fick tillgång till att se saldo på transaktionskonto så skulle det förbättra möjligheten från idag att säkerställa att individen inte har inestående medel från andra myndigheter när beslut om eventuellt stöd skall fattas.

Betänkandet och dess innehåll är bra som helhet, med en genomtänkt struktur för samlade åtgärder med syfte att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från de statliga välfärdssystemen. Det är mycket viktigt med informationsutbyte och strukturerat samarbete mellan de utbetalande myndigheterna och kommunerna; att detta upprätthålls och utvecklas över tiden.

Bakgrund

Utredningen om samordning av statliga utbetalningar från välfärdssystemen överlämnade 2020-06-08 rubricerat betänkande till regeringen. Utredningens

huvudsakliga uppdrag har varit att överväga om en funktion för systemövergripande riskanalyser, urval och kontroller bör införas för att förhindra att felaktiga belopp betalas ut, och för att säkerställa att utbetalningarna sker till rätt mottagare.

Kontrollen över utbetalningarna bör, enligt regeringens direktiv, samordnas och stärkas. Utredningen föreslår att en ny myndighet, Myndigheten för utbetalningskontroll, inrättas den 1 juli 2022. Myndigheten ska förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från de statliga välfärdssystemen. Verksamheten ska vara ett komplement till välfärdsmyndigheternas kontrollarbete. Ansvaret för ärendehandläggning och beslut ska ligga kvar på respektive myndighet. Syftet med förslagen är att minska de felaktiga utbetalningarna och därigenom förebygga brottslighet som drabbar välfärdssystemen. Förslagen rör de centrala delarna av de statliga välfärdssystemen där det är särskilt viktigt att det finns ett förtroende för systemen. Därför omfattas utbetalningar från Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden (CSN), Försäkringskassan, Migrationsverket och Pensionsmyndigheten av myndighetens uppdrag att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar. Även Skatteverket omfattas av förslagen och i vissa delar också arbetslöshetskassorna. Dessutom ska flera andra myndigheter lämna uppgifter till Myndigheten för utbetalningskontroll och ta emot underrättelser om felaktigheter. Den nya myndighetens kontrollarbete kommer att omfatta bl.a. följande arbetsområden:

- Dataanalyser och urval

Myndigheten för utbetalningskontroll ska administrera ett system med transaktionskonto för utbetalningar. Uppgifter från transaktionskontosystemet ska utgöra grunden för myndighetens arbete med dataanalyser och urval för att upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar.

- Granskningar

Urvalsträffar från myndighetens dataanalyser och urval hanteras och sorteras vidare för att kunna utgöra ett effektivt underlag i välfärdsmyndigheternas arbete med att upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Detta ska ske i två steg, inledande och fördjupad granskning. Myndighetens granskning av urvalsträffar ska regleras i en särskild lag.

- Stödja och följa

Myndigheten för utbetalningskontroll ska stödja och följa statliga myndigheters och arbetslöshetskassors arbete med att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Uppdragets närmare utformning föreslås lämnas till myndigheten.

Den behandling av personuppgifter som ska ske i myndighetens verksamhet, särskilt vid dataanalyser och urval, utgör ett intrång i enskildas personliga integritet. Utredningen föreslår en lag som reglerar och möjliggör den personuppgiftsbehandling som är nödvändig för att myndigheten ska kunna utföra föreslagna uppdrag. Det finns även behov av sekretessregler till skydd för såväl enskilda som allmänna intressen i myndighetens verksamhet.

Utredningen har även haft i uppdrag att överväga om kommuner frivilligt ska kunna ansluta sig till funktionen. Flera stora skillnader finns dock mellan statliga och kommunala utbetalningar inom välfärden, varför möjligheten för

kommuner att ansluta sig till de funktioner som Myndigheten för utbetalningskontroll ansvarar för enligt utredningen bör utredas vidare.

I betänkandet beskrivs och problematiseras att det i dagsläget finns betalningar som inte når mottagaren. En del av uppdraget för föreslagen myndighet är att minska denna volym. Även metoder för att nå detta redovisas. Beskrivningen under 5.7 som anger att betalning från myndighet anses fullgjord när medel finns på transaktionskontot (att jämföra med varje privatpersons skattekonto), är mer ett sätt att fullgöra beslutsmyndighetens ärende. Med det avses inte att det mer ligger på individen att säkerställa att medlen verkligen blir tillgängliga. Dett gäller främst då bankkonto inte är knutet till transaktionskontot.

Om kommuner fick tillgång till att se saldo på detta transaktionskonto så skulle det förbättra möjligheten från idag att säkerställa att individen inte har inestående medel från andra myndigheter, tex när beslut förbereds gällande ekonomiskt bistånd.

Utredningen har i sitt arbete bedömt att kunskaperna kring omfattningen av felaktiga utbetalningar från den kommunala välfärden är begränsade. Områden som nämns inom det kommunala ansvaret är ekonomiskt bistånd, personlig assistans, hemtjänst och föreningsbidrag. Just den stora mängden verksamheter och ansvar samt sekretess mellan dem anges som skäl till att det är svårt att få en överblick eller fullständig kontroll över vad som räknas till välfärdsområdet. Dessutom redovisar utredningen att kommunsektorns köp av verksamhet från privata utförare är större än både regioner och staten (även tillsammans). I en mindre intervjustudie anges delat huvudmannaskap (kommun och stat), köp av verksamhet reglerat genom lagen om valfrihetssystem samt verksamheter där mottagare har möjlighet att få många parallella utbetalningar av samma eller liknande typ som orsaker till svårigheter att upptäcka och motverka felaktiga utbetalningar.

Från kommunernas sida anges sekretessreglernas utformning som det främsta hindret för en anslutning till betänkandets förslag till inrättande av ny myndighet.

Yttrande från socialnämnden, arbetsmarknads och funktionsrättsnämnden samt omvårdnadsnämnden Gävle kommun

Betänkandet och dess innehåll är bra som helhet, med en genomtänkt struktur för samlade åtgärder med syfte att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från de statliga välfärdssystemen. Inrättandet av en särskild myndighet för kontroll av utbetalningar, samt skapandet av ett gemensamt transaktionskonto för utbetalningarna, ger goda förutsättningar för åtgärder som ger förväntade effekter.

Det är mycket viktigt med informationsutbyte och strukturerat samarbete mellan de utbetalande myndigheterna och kommunerna; att detta upprätthålls och utvecklas över tiden. På detta sätt kan kommunsektorn lära av erfarenheterna från de statliga välfärdssystemen och även vara bättre förberedd för ev. framtida anslutning till funktioner som tillhandahålls av Myndigheten för utbetalningskontroll.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse

Protokollsutdrag från arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden, socialnämnden, omvårdnadsnämnden samt kommunstyrelsen för Gävle kommun

Betänkande

Åsa Wiklund Lång

Kommunstyrelsens ordförande